

NA TRAGU NAJBOLJIH IDEJA¹
IN SEARCH OF THE BEST IDEAS²

Sažetak

*Tekst je prikaz knjige Hidajeta Repovca **Esej o književnosti i umjetnosti: filozofsko-sociološki diskurs**, Sarajevo, 2014.*

Summary

*This text is a review of a book by Hidajet Repovc **An Essay on Literature and Arts – Philosophical and Sociological Discourse**, Sarajevo, 2014.*

Naviknut na svakodnevnu rutinsku ispraznost svega i svačega, od političkog terora, ispraznih i iritirajućih elektronskih medija, opsjednutih karafekama najniže vrste, do printanog pravog, svakodnevnog novinarskog smetljišta gdje služinčad velikih gazda, ne mogu sačuvati ni ostatke ostataka profesionalnog karaktera ako ikako misle da prežive; dakle, u tu opću, prvu sliku izuzetno se uklapaju i sinkrono ih sustižu pisane i prepisane, pisane što bi narod rekao „nazor“, pismene i nepismene, knjige i poezije i proze, kritike i esejistike i prava rijeka bez kraja raznih tekstova iz umjetnosti i književnosti, znanstvenih radova i dosadnih esejističkih besmislica, koje agresivno nadiru sa svih strana na sve rjeđeg potencijalnog čitatelja. Živa ispraznost kojom je obuhvaćena naša produktivna esejistička scena, potpuno kreativno uzdrmana morem silno isprepisivanih u znanstvenih radova,

¹ Prikaz knjige Hidajeta Repovca ***Esej o književnosti i umjetnosti: filozofsko-sociološki diskurs***, Sarajevo, 2014.

² A review of Hidajet Repovac's book ***An Essay on Literature and Arts – Philosophical and Sociological Discourse***, Sarajevo, 2014.

pretvorenih poslije u neke esejističke polufabrikate, toliko su svojom površnošću preopteretile čitalačku strpljivost da čovjek gotovo mahinalno odmahuje s nevjericom – rukom, u doticaju sa novim naslovom. Ali, ni to ne treba uvijek raditi. Radost čitanja, a i samu ideju, da upozoravajuće počnem ovaj kratki tekst vratila mi je knjiga profesora Hidajeta Repovca sasvim jednostavnoga naslova „Eseji o književnosti i umjetnosti“ s podnaslovom filozofsko-sociološki diskurs.

Tekstovi u knjizi Hidajeta Repovca u sebi nose one čudne odsjaje svekolike prohodnosti koju čovjek pamti kroz stvarnu živu umjetnost u čijim temeljima stoje iskustva velikih umova filozofije i književnosti kroz stoljeća. Oni su potka koju kreativno promišlja ovaj autor iz vlastite stvaralačke polustoljetne intelektualne perspektive.

Njegovo promišljanje je svakako produbljeno fatalnim ratnim finalom dvadesetoga stoljeća na ovome prostoru. Historija definitivno nije *magistra vitae*, niti je ikada bila. Ljudsko iskustvo je neprenosivo. Sloboda i individualnost, kako intelektualna tako i fizička, uporišta su oko kojih se vrte sva bitna pitanja. Napetost i strašna pustoš koja drži dva desetljeća poslije rata, ovaj naš zamrznuti prostor, ne pružaju nikakvu nadu za naše samoosvješćivanja. Repovac se prisjeća pored ostalih, naravno, i Camusa i *Mita o Sizifu*, u kojemu Camus kaže da čovjek u biti više stvari prešutkuje nego što ih kazuje. U *Strancu* Camus suočava svojega junaka Mersoa tek pred smrt gdje se izjednačuju apsurd i sloboda. Čitajući Repovčeva tumačenja Sartra, Camusa i Kafke, neočekivano mi pada na pamet da bismo danas mogli napraviti jednu, dakako, neindividualnu metaforu: naše vrijeme na ovome konkretnome prostoru i život u njemu mogli bismo književno definirati kao apsurdnu slobodu. Repovac razlaže i obrazlaže na primjeru spomenutih pisaca, tako i u drugim tekstovima, odnos individue i kolektiviteta. U svojim razmišljanjima o literaturi Repovac ističe i lažnu dilemu: da li je literatura ušla u pore društva, ili je društvo ušlo u tkivo literature? Kafka je utvrdio – kaže on – svu složenost uzajamnih veza, ono moćno tkanje koje literaturu čuva od umiranja, pa dalje Hidajet Repovac nastavlja

„pisci dvadesetog stoljeća suočili su se sa fenomenom postvarenja, što ne znači da je to bila dominantna tema književnosti“.

Autor smatra da je to dobro polazište za sociološki pristup i istraživanje. Mislim, međutim, da su Repovčevi tekstovi u ovoj knjizi, da ne kažem (bar meni) smiješnu riječ, *interdisciplinarni*, jer se on svojim intelektualnim habitusom na strogo stručnu interpretaciju ne može svesti i ta osobina pravi stilsko i književno-estetski daleko vrjedniju i širu interpretaciju.

U tekstu o Izetu Sarajliću Repovac svjedoči da je sam pjesnik želio da se netko od sociologa pozabavi njegovom književnom osobom. „Neka mi bude oprošteno“ – piše Repovac – ali ne napisah tada nijednu riječ misleći da smo jači od proticanja vremena. Po ko zna koji put shvatih da su jača djela i zato nije ni ovaj hommage Kiki pranje savjesti, već dokaz da pjesnik sa istom snagom i danas živi sa nama. „Naravno, da je i ovaj tekst polivalentan kao i tekst o Tinu Ujeviću, Fokneru i svim ostalim kulturnim fenomenima i izazovima, globalni pogled na suvremeni svijet, planetarnu i svemirsku dimenziju.“ Ovdje sam se dotaknuo samo jedne mrvice iz širega konteksta koji ovaj autor posvećuje književnosti.

Vrlo je interesantno i pitanje koje je danas izuzetno aktualno, čak polemički prisutno. To je pitanje romana. „Roman“, piše Repovac, „ako još uopće postoji, ili je rekapitulacija nekih starih, osvještalih formi koje svojim anahronizmom ne znače više ništa, ili je, u grubom sudaru sa vladavinom tehnike i stvari, postao samom sebi opreka kao literarni žanr.“ Bilo kako bilo, literatura će postojati i opstati. I ova knjiga s njom: eseji. Oni najslobodnije oblikuju i preoblikuju literaturu čineći je njenim nezaobilaznim elementom. Hidajet Repovac je jedan od posvećenika ovoga žanra. Danilo Kiš na jednome mjestu kaže: „Literatura u prvome redu želi da bude različna, i jednako traga za maksimalnim rješenjem, onim koje će u najvećoj mjeri obuhvatiti celinu sveta i pojava.“ Kao i Kiš, prije njega Krleža, na ovim prostorima sa sličnim pogledom, strašću i odanošću želi da obuhvati tu istu cjelinu i naš Hidajet Repovac i čini se baštinikom najboljih ideja.